

30. Kaupunginkirjasto

Kaupunginkirjaston toimintakertomus¹⁾ v:ltä 1948 oli seuraavan sisältöinen:

Kirjastolautakunta

Kirjastolautakunnan kokoonpano. Lautakuntaan kuuluivat kertomusvuonna huoltopäällikkö K. L. Kulo puheenjohtajana, pankinjohtaja H. Paloheimo varapuheenjohtajana sekä muina jäseninä filosofian maisterit E. Bruun ja H. Kannila, opettaja H. Koivu, filosofian maisteri K. Lausti, toimittaja A. Mäkinen, arkistonhoitaja H. Raatikainen ja filosofian maisteri Chr. Schildt. Kaupunginhallituksen edustajana lautakunnassa oli johtaja K. F. Sundqvist. Lautakunta kokoontui kertomusvuonna 9 kertaa ja lautakunnan marraskuun 25 p:nä 1947 valitsema toimikunta kerran. Pöytäkirjan pykälien lukumäärä oli 138, saapuneiden kirjeiden lukumäärä 362 ja lähetettyjen lukumäärä 261.

Esityksiä kaupunginhallitukselle tehtiin asioista, jotka koskivat mm. Invalidisäätiön anomusta saada kerrallaan lainata 2 000 kirjaa ja pitää niitä lainassa pidemmän ajan Ruskeasuolla toimivan huoltolaitoksensa potilas- ja oppilaskäyttöä varten²⁾; paikallispuhelinlaitteen järjestämisestä Kallion sivukirjaston sanomalehtisaliin³⁾; suomenkielisen kirjallisuuden lainausosaston korjausta (uusi kustannusarvio)⁴⁾; työajan järjestelyä⁵⁾; vahtimestari A. Laustelan viran muuttamista ylivahtimestarin viraksi ja viran siirtämistä 21 palkkaluokkaan⁶⁾; kirjastonjohtajan anomusta saada matka-apurahaa ja päivärahaa huhtikuun 9—10 p:nä Tukholmassa pidettävään pohjoismaiden pääkaupunkien kaupunginkirjastojen johtajien kokoukseen osallistumista varten⁷⁾; puhelimen hankkimista Lauttasaaren sivukirjastoon⁸⁾; Kotikallion lasten lukuuvan siirtämistä kaupunginkirjastolle⁹⁾; Kallion sivukirjaston uudistussuunnitelmien lopullista toteuttamista¹⁰⁾; lisämäärärahan myöntämistä tileille Kesälomasijaiset 150 000 mk, Siivoaminen 50 000 mk ja Kirjallisuus ja sidonta 3 000 000 mk¹¹⁾; 5 kirjastoamanuenssin anomusta saada virkavapautta täysin palkkaeduin ja matka-apurahaa syyskuun 3—19 p:nä Konnerudkollemissa, Norjassa pidettäviin pohjoismaisiin kirjastokursseihin osallistumista varten¹²⁾; kirjastonjohtajan anomusta saada pitää sivutoimena logiikan dosentuuria Helsingin yliopistossa tammikuun 1 p:stä 1949 alkaen¹³⁾; Kivelän sairaalakirjaston huonekysymystä¹⁴⁾; oikeuden myöntämistä ylittämään tilejä Palkkiot 15 000 mk, Siivoaminen 30 000 mk, Vedenkulutus 3 500 mk, Tarverahat 50 000 mk, Valaistus 50 000 mk ja Painatus 100 000 mk¹⁵⁾; kirjaston eri osastojen ja sivukirjastojen vaihtokassojen korottamista¹⁶⁾; kirjastonjohtajan anomusta saada matka-apurahaa ja päivärahaa joulukuun 15—16 p:nä Oslossa kaupunginkirjaston 50-vuotisjuhlatilaisuuteen osallistumista varten¹⁷⁾; Munkkiniemen sivukirjaston laajentamisedotusta¹⁸⁾ ja lisärakennuksen rakentamista pääkirjaston talon pihalle¹⁹⁾.

¹⁾ Eräät kertomukseen liittyvät tilastotaulukot, joita ei ole tähän otettu, on julkaistu Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa. — ²⁾ Kirj. lk. 9 p. tammik. 7 §. — ³⁾ S:n 20 p. helmik. 22 §. — ⁴⁾ S:n 20 p. helmik. 23 §. — ⁵⁾ S:n 12 p. maalisk. 34 §. — ⁶⁾ S:n 12 p. maalisk. 37 §. — ⁷⁾ S:n 12 p. maalisk. 40 §. — ⁸⁾ S:n 23 p. huhtik. 50 §. — ⁹⁾ S:n 28 p. toukok. 59 §. — ¹⁰⁾ S:n 28 p. toukok. 66 §. — ¹¹⁾ S:n 29 p. kesäk. 77 §. — ¹²⁾ S:n 27 p. elok. 85 §. — ¹³⁾ S:n 8 p. lokak. 106 §. — ¹⁴⁾ S:n 8 p. lokak. 110 §. — ¹⁵⁾ S:n 12 p. marrask. 119 § ja 10 p. jouluk. 131 §. — ¹⁶⁾ S:n 12 p. marrask. 121 §. — ¹⁷⁾ S:n 10 p. jouluk. 128 §. — ¹⁸⁾ S:n 10 p. jouluk. 133 §. — ¹⁹⁾ S:n 10 p. jouluk. 136 §.

Lausuntoja annettiin asioista, jotka koskivat: Kirjastovirkailijayhdistyksen kirjelmän johdosta toimeenpantua tutkimusta eräiden tilapäisten tuntiapulaisten työsuhteen loppumisesta ¹⁾; palkkakuoppien korjaamista ²⁾; Työväen arkiston, Kasvatusopillisen kirjaston ja lukusalin sekä Kirjoja sokeille ja Brage nimisten yhdistysten avustusanomuksia ³⁾; muutosehdotusta kaupungin virkasääntöön ja kaupungin työntekijäin lomasääntöön ⁴⁾; Lauttasaaren huoneistokysymystä ⁵⁾; Töölön sivukirjaston uuden talon piirustusehdotusta ⁶⁾; henkilökunnan kortiston uudelleen järjestämistä ⁷⁾; Töölön sivukirjaston huoneistokysymystä puhtaanapitolaitoksen tontin jouduttua kansaneläkelaitokselle ⁸⁾; kaupungin uutta virkasääntöä, työntekijäin lomasääntöä sekä työntekijäin sairaus- ja hautausapua koskevia määräyksiä ⁹⁾; kunnallishallinnollisen kirjallisuuden koontia ja keskitystä ¹⁰⁾.

Päätökset. Kirjastolautakunta päätti ¹¹⁾ korottaa kirjaston sakko- ym. korvausmaksuja seuraavasti: sakko 5 mk:ksi päivässä kirjaa kohden, kuitenkin enintään 50 mk:ksi (ennen vastaavasti 1 mk ja 20 mk), lainaus-, tilaus- ja muistutuskortit 5 mk:ksi (1 mk), vahtimestarin perimispalkkio 75 mk:ksi lainaajalta (50 mk) ja vakuus 200 mk:ksi (100 mk). Kirjaston maksama osuus vahtimestarien kirjojen perimispalkkioissa korotettiin ¹²⁾ 40 mk:ksi (20 mk).

Kirjaston toiminta

Henkilökunta. Virastaan erosivat kirjastoamanuenssit E. M. Kiiskinen tammikuun 1 p:nä, E. M. Poukka joulukuun 1 p:nä ja T. A. M. Soisalon-Soininen syyskuun 15 p:nä sekä vt. kirjastoamanuenssi T. Telakivi marraskuun 15 p:nä. Lautakunta nimitti helmikuun 20 p:nä Kallion apulaisvahtimestarin avoimna olleeseen virkaan herra H. Piipon ja toukokuun 28 p:nä avoimna olleeseen järjestelyapulaisen virkaan neiti A. Suomalaisen.

Virkavapautta nauttivat vuoden aikana seuraavat viranhaltijat: apulaiskirjastonjohtaja H. Hirn tammikuun 1 p:stä toukokuun 31 p:ään ja elokuun 1 p:stä joulukuun 31 p:ään, sivukirjastonhoitajat T. S. S. Liukko kesäkuun 25 p:stä elokuun 14 p:ään, S.-L. K. Meri puolipäivävapautta syyskuun 1 p:stä joulukuun 31 p:ään, T. A. Talvela tammikuun 15 p:stä huhtikuun 14 p:ään ja syyskuun 15 p:stä joulukuun 15 p:ään ja E. S. L. Wirla tammikuun 1 p:stä lokakuun 31 p:ään, kirjastoamanuenssit A.-M. Castrén huhtikuun 16 p:stä toukokuun 15 p:ään, M. H. Louhivaara joulukuun 12 p:stä 31 p:ään, L. E. Nissinen tammikuun 1 p:stä huhtikuun 14 p:ään ja E. M. Poukka syyskuun 1 p:stä marraskuun 31 p:ään sekä järjestelyapulaiset A. Suomalainen lokakuun 10 p:stä joulukuun 31 p:ään ja S. L. Söderlund heinäkuun 1 p:stä elokuun 31 p:ään.

Virkailijavaihtosopimuksen nojalla kirjastoamanuenssi M. H. Louhivaara työskenteli Tanskassa, Lyngbyn kirjastossa syyskuun 1 p:stä marraskuun 30 p:ään, minä aikana tanskalainen kirjastovirkailija L. Ingvard-Nielsen harjoitteli Helsingin kaupunginkirjastossa.

Sairaslomaa myönnettiin 99 viranhaltijalle 339 eri tapauksessa yhteensä 9 148 työtuntia. V. 1947 vastaavat luvut olivat 102, 275 ja 11 191.

Kallion sivukirjasto. Kun kirjastorakennuksen korjaamiseksi jo useaan kertaan tehdyt muutosehdotukset on todettu kokonaisuuden kannalta epätyytyttäväiksi, kaupunginhallitus oikeutti rakennustoimiston siellä vallitsevan työvoiman puutteen vuoksi palkkaamaan kirjaston laajennussuunnitelman selvittämiseksi ulkopuolisen arkkitehdin, joka ryhtyi työhön vuoden vaihteessa. Kirjaston kalustouudistusta on lykätty kunnes rakenteellisen puolen korjaussuunnitelma selviää.

Kallion sivukirjaston lasten lukusalissa alettiin syksyllä 1948 järjestää ns. viikon kysymys-kilpailuja lasten totuttamiseksi lähinnä hakuteosten itsenäiseen käyttöön. Esillä olleisiin 4 kysymyssarjaan (10 kysymystä kussakin) jätti vastauksia keskimäärin 30 lasta, joista poikia 22. Parhaille jaettiin erityisessä juhlatilaisuudessa kirja-palkintoja. Samoin alettiin syksyllä säännöllinen satujen kerronta lapsille sen oltua keskeytyksissä ns. joulusatujen kerrontaa lukuunottamatta v:sta 1939 lähtien. Lasten lukusalin hoitaja, kirjastoamanuenssi E. Salovius kertoi joka toinen viikko johonkin teemaan (esim. neuvokkuus

¹⁾ Kirj. lk. 12 p. maalisk. 31 §. — ²⁾ S:n 12 p. maalisk. 35 ja 36 §. — ³⁾ S:n 12 p. maalisk. 41 §. — ⁴⁾ S:n 23 p. huhtik. 48 §. — ⁵⁾ S:n 28 p. toukok. 58 §. — ⁶⁾ S:n 28 p. toukok. 62 §. — ⁷⁾ S:n 29 p. kesäk. 76 §. — ⁸⁾ S:n 27 p. elok. 84 §. — ⁹⁾ S:n 8 p. lokak. 99 §. — ¹⁰⁾ S:n 10 p. jouluk. 135 §. — ¹¹⁾ S:n 23 p. huhtik. 47 §. — ¹²⁾ S:n 8 p. lokak. 101 §.

pelastaa tilanteen, annettu sana on pidettävä) liittyviä satuja ja kertomuksia. Lapsia voitiin käytettävissä olevan huoneen pienuuden vuoksi ottaa satutunneille vain n. 30 kerrallaan, vaikka pyrkijöitä oli moninkertainen määrä.

Kallion sivukirjaston huolena oli tällä kertaa koko kirjaston käsittävän, nyt toista kertaa vietettävän henkilökunnan pikkujoulun järjestäminen. Tilaisuus pidettiin joulukuun 6 p:nä kirjaston lainausosastossa ja siihen osallistui 73 henkilöä.

Töölön sivukirjastossa toiminta laajeni huomattavasti v:n 1948 aikana, jolloin aikuisten lainausosasto uusittiin täydellisesti ja avattiin yleisön käyttöön elokuun 21 p:nä. Paremman tilan saamiseksi sijoitettiin salin peräseinälle koroke, joka hyllyineen muodostaa hauskan parvekkeen. Saatiin kokonaan uusi kalusto vaaleine mataline hyllyineen, niin että osasto vaikuttaa entistä paljon valoisammalta ja tilavammalta. Uuteen kalustoon kuuluivat myöskin tarkoituksenmukaisemmat kirjojen esittelyhyllyt, joille sijoitettiin uusin suositeltava tietokirjallisuus, mikä on omiaan helpottamaan yleisön kirjavalintaa. Samoin uusi mainontahylly tehosti kirjanäyttelyitä, joita jatkuvasti järjestettiin eri tiedon aloilta sekä juhla- että merkkipäivien yhteyteen. Kaikki edellä mainittu lisäsi yleisön viihtyisyyttä ja mukavuutta kirjastossa ja nosti melkoisesti lainaustilaston. Opinto- ja lukusalissa kävijöiden, etenkin opiskelijoiden, määrä jatkuvasti kasvoi. Sen vuoksi siellä ryhdyttiin erinäisiin toimenpiteisiin opintoneuvonnan tehostamiseksi. Kertomusvuoden alusta pidettiin tilastoa yleisön tekemistä tiedusteluista siten, että erikseen merkittiin 1) kirjakyseilyt ja 2) varsinaisen opintoneuvonnan alaan kuuluvat laajemmat tiedustelut vastauksineen. Tällä tavoin saatiin kootuksi hyvää lähdekirjallisuus- ym. aineistoa, jota jatkuvasti tarvitaan yleisön auttamiseksi. Varsinaisen opintoneuvontatyön ohella jatkettiin yleisökortiston laadintaa, niin että se suomalaisen kirjavaraston osalta alkaa olla pian valmis. Mainittakoon vielä, että myöskin opintolukusalissa järjestettiin kirjanäyttelyitä kirjailijoiden merkkipäivien yhteydessä. Aktiivinen kirjastokasvatustoiminta lasten osastolla tehostui myöskin vuoden kuluessa suuresti. Kevätkaudella oli toiminnassa nuorten kerho, josta mainitaan tarkemmin kerhotoiminnan yhteydessä. Syyskaudella järjestettiin lasten osastolla tietokilpailusarja eläin-, kasvi- ja tähtitieteen aloilta. Kilpailuihin liittyi kunkin alan kirjaesittely. Osanottajia oli 22. Kilpailujen päättäjäisjuhla järjestettiin joulukuun 19 p:nä. Juhlaesitelmän piti rouva I. Hellemaa aiheesta: Omakohtainen luonnontutkimus, jota hän tehosti mukanaan tuomillaan lintu- ja perhoskokoelmillaan. Seurasi poikien tilaisuuteen järjestämä yleisluonnontieteellinen tietokilpailu, jonka kahdelle voittajalle pojat antoivat pienet kirjapalkinnot. Eräs pojista esitti sitten tähtipakinan ja lopuksi jaettiin kolmelle parhaalle tietokilpailusarjan ratkaisijalle palkintokirjat, jotka Suomalainen kirjakauppa oli tarkoitukseen lahjoittanut.

Lastenosaston pienimmille pidettiin syyslukukaudella kerran viikossa satutunti, jonka alussa esiteltiin kulloinkin saapuneita uusia kuvakirjoja, jotta kaikkein pienimmätkin oppisivat syventymään niiden sisältöön. Sitten seurasi satu, jonka kerrontaa tehostettiin havaintovälinein ja satukuvamaalauksin. Lopuksi keskusteltiin satuun sisältyvistä eettillisistä tekijöistä, esim. rehellisyydestä, ahkeruudesta, tiedonjanosta, hyvyyden eri ilmenemismuodoista ym. Näin löydetty sadun ydinajatus kiteytettiin lopuksi lauseeseen, joka lausuttiin kuorossa. Nämä satutuntikeskustelut ovat omalta osaltaan selvästi osoittaneet, että tuloksellinen kirjastokasvatus voidaan aloittaa jo pienimmistä kirjastonkäyttäjistä. Erikoislaatuinen satutunti oli marraskuun 26 p:nä, jolloin kaupunginkirjastossa vaihtovirkailijana työskentelevä tanskalainen kirjastonhoitaja L. Ingvard-Nielsen esitti lastenosastolle kutsutuille ruotsalaisen alakansakoulun II-luokkalaisille Andersenin satuja tanskankielellä tulkiten niitä osittain ruotsiksi. Osanottajia satutunneilla oli keskimäärin 25.

Vallilan sivukirjaston huoneistokysymykselle kertomusvuosi tuli merkitsemään kehitystä sikäli, että seinäsiirrolla saatiin syntymään kohtuullisen tilava sanomalehtilukusali, jonka yhteyteen enemmittä rakennusteknillisittä vaikeuksitta suunniteltu opintolukusali tulevaisuudessa voitane sijoittaa.

Käpylän sivukirjaston yhä vilkastuvaa toimintaa häittäsi erityisen lasten- ja nuorison osaston puute. Niinpä ilman valvojaa oleva lasten lukusali täytyi sulkea järjestyshäiriöiden vuoksi ja lehdet sijoittaa lainausosastolle. Kalustoa ja virkailijoita anottiin yhdistetty lasten lainaus- ja lukusalia varten.

Kirjaston varasto kunnostettiin uusien varastohyllyjen avulla, ja sitä laajennettiin niin, että sinne voitiin sijoittaa osa pääkirjaston vanhempaa sanomalehtivarastoa.

Sairaalasivukirjaston toiminnasta oli kertomusvuoden aikana selostuksia sanoma- ja aikakauslehdissä sekä radiossa, jotka herättivät yleistä vilkasta mielenkiintoa tätä kirjaston toimintamuotoa kohtaan. Ylilääkäri J. K. Runeberg teki aloitteen sairaalakirjaston sivuosaston perustamiseksi Nikkilän sairaalaan. Tanskasta oli harjoittelija erikoisesti tutustumassa työhön Kivelän sairaalan mielitautien osastolla, jota työtä tehtiin biblioterapeuttisessa hengessä. Kertomusvuoden aikana ryhdyttiin myös hoitamaan Kivelän sairaalan mielitautien osaston lääketieteellistä käsikirjastoa.

Kirjavarasto. Kirjavaraston luetteloista poistettiin 5 841 loppuunkulunutta nidosta, joista 2 469 pääkirjastoon, 913 Kallion, 753 Töölön, 523 Vallilan, 920 Käpylän, 10 Pasilan, 52 Eteläiseen, 6 Malmin, 1 Puistolan, 1 Herttoniemen ja 193 sairaalasivukirjastoon kuuluneita kirjoja.

Kirjastoon hankittiin ja luetteloiitiin 19 234 uutta nidosta. Luetteloiitu kirjavarasto käsitti kertomusvuoden alussa 347 669 nidosta ja vuoden lopussa 361 062 nidosta. Viimeksi mainituista oli 209 935 eli 58.1 % suomenkielistä, 134 274 eli 37.2 % skandinaavista ja 16 853 eli 4.7 % muunkielistä kirjallisuutta.

Kirjavaraston arvo arvioitiin kertomusvuoden alkaessa 13 772 700 mk:ksi ja vuoden päättyessä 22 375 125 mk:ksi.

Kertomusvuoden päättyessä kirjavarasto jakaantui eri luokkiin seuraavasti:

Kirjallisuusluokka	Nidoksia	%
000. Ensyklopedia	4 114	1.1
100. Filosofia, kulttuuri, kasvatustiede	4 860	1.3
200. Uskonnot, mytologia	3 838	1.1
300. Yhteiskuntatieto	7 722	2.1
400. Maantiede, matkat, kansatiede	5 991	1.7
500. Matematiikka, luonnontieteet	4 834	1.3
600. Lääketiede, tekniikka, talous	10 317	2.9
700. Taide, liikuntakasvatus.....	6 672	1.9
800. Kirjallisuudenhistoria, kielitiede	7 693	2.1
900. Historia, elämäkerrat, sukututkimus	10 782	3.0
0—9. Kaunokirjallisuus	74 622	20.7
I. Uskonnot	8 706	2.4
II. Historia, arkeologia ja elämäkerrat	24 348	6.7
III. Maantiede, kansatiede, antropologia ja matkakertomukset	12 814	3.6
IV. Romaanit, kertomukset ja sadut	68 318	18.9
V. Runot, näytelmät, albumit sekä kirjallisuudenhistoria ja taide	27 890	7.7
VI. Luonnontiede, matematiikka, lääketiede ja teknologia.....	14 062	3.9
VII. Oikeus- ja valtiotiede, yhteiskunnalliset kysymykset ja talous ...	16 071	4.5
VIII. Kielitiede	3 717	1.0
XI. Filosofia, siveysoppi, kasvatus, kirja- ja kirjastotiede, urheilu sekä muut sekalaiset aineet	14 783	4.1
X. Lukusaleihin sijoitettu kirjallisuus (hakuteokset, sidotut aikakaus- ja sanomalehdet ym.)	28 908	8.0
	361 062	100.0

Pääkirjaston ja Sivukirjastojen kesken kirjavarasto jakaantui seuraavasti:

Lainauspaikka	1948		1947		Lainauspaikka	1948		1947	
	Nidoksia	%	Nidoksia	%		Nidoksia	%	Nidoksia	%
Pääkirjasto	178 979	49.6	175 153	50.4	Pitäjänmäen ...	1 635	0.5	1 425	0.5
Sivukirjasto:					Oulunkylän ...	2 237	0.6	1 929	0.6
Kallion	72 860	20.2	71 384	20.5	Pakilan	1 699	0.4	1 492	0.4
Töölön	27 463	7.6	26 633	7.7	Malmin	5 102	1.4	4 681	1.3
Vallilan	19 813	5.5	19 235	5.5	Tapanilan	1 994	0.6	1 802	0.5
Käpylän	13 601	3.8	13 371	3.8	Puistolan	1 660	0.5	1 489	0.4
Pasilan	7 816	2.2	7 486	2.2	Vartiokylän	1 258	0.3	1 094	0.3
Eteläinen ...	9 540	2.6	8 725	2.5	Herttoniemen .	1 222	0.3	1 075	0.3
Lauttasaaren	1 536	0.4	885	0.3	Kulosaaren	1 119	0.3	578	0.2
Munkkiniemen	1 540	0.4	985	0.3	Sairaala.....	7 154	2.0	6 760	1.9
Haagan	2 103	0.6	1 487	0.4	Palokunnan	731	0.2	—	—
					Yhteensä	361 062	100.0	347 669	100.0

Kirjalahjat. Kertomusvuonna merkittiin kirjalahjoituksia seuraavilta henkilöiltä ja laitoksilta: koululainen L. Ahlberg, neiti N. Armfelt, American Library Association, neiti Chris Maj Blomfelt, dipl. insinööri P. O. Blomqvist, British Council, Fazerin musiikki-kauppa, rouva E. von Frenckell-Thesleff, insinööri E. Galle, toiminimi K. E. Gardberg, Hollannin lähetystö, neiti A. Ignatius, herra J. E. Ketonen (USA), kirjailija Larin-Kyösti, rouva M. Lindgren, neiti A. Luther, J. Oppman, Ranskan lähetystö, M. E. Rosenqvist, filosofian maisteri S. Stenius ja A. Wallenius. Werner Söderström oy. ja Otava kustannus oy. ovat lahjoittaneet kirjoja palkinnoiksi lasten lukusalissa järjestettyjä kilpatehtäviä varten.

Aukioloajat. Pääkirjastossa ja Kallion sivukirjastossa aikuisten lainausosastot olivat avoinna arkipäivisin klo 10—20 ja lasten osastot klo 12—20. Sunnuntaisin lainausosastot olivat avoinna klo 16—19. Opintosali ja lukusalit olivat avoinna arkipäivisin ja sunnuntaisin klo 10—22. Pyhä- ja juhlapäivinä kirjasto oli avoinna seuraavasti: uudenvuodenpäivänä, pitkäpäpäjäntaina, pääsiäispäivänä ja helluntaipäivänä lukusalit klo 15—20, vappuna ja itsenäisyyspäivänä lukusalit klo 10—20, juhannusaattona ja juhannuspäivänä sekä jouluaattona ja joulupäivänä kiinni, muina päivinä niinkuin sunnuntaisin. Töölön, Vallilan, Käpylän ja Eteläisen sivukirjaston lainausosastot olivat avoinna klo 10—20, Pasilan klo 17—20 arkisin ja klo 16—19 sunnuntaisin, Lauttasaaren, Munkkiniemen ja Malmin klo 15—20 arkipäivisin ja klo 16—19 sunnuntaisin, Pitäjänmäen ja Tapanilan maanantaisin, keskiviikkoisin ja perjantaisin klo 17—20, Oulunkylän tiistaisin ja perjantaisin klo 15—20, Pakilan sunnuntaisin ja torstaisin klo 17—20, Puistolan maanantaisin, keskiviikkoisin ja perjantaisin klo 18—20, Vartiokylän maanantaisin ja perjantaisin klo 16—18, Haagan tiistaisin ja perjantaisin klo 14—19, Herttoniemen maanantaisin ja torstaisin klo 15—19, Kulosaaren tiistaisin, keskiviikkoisin ja perjantaisin klo 13—16 ja 18—20 ja lauantaisin klo 13—18 sekä sairaalasivukirjasto potilaita varten joka päivä klo 11—16 ja henkilökuntaa varten Kivelän sairaalassa keskiviikkoisin klo 18—21 ja Marian sairaalassa tiistaisin ja perjantaisin klo 18—21.

Lainaus. Kirjalainojen lukumäärä v. 1948 ja 1947 oli seuraava:

Lainauspaikka	1948			1947		
	Lainauspäiviä	Kirjalainoja kaikkiaan	Kirjalainoja lainauspäivää kohden	Lainauspäiviä	Kirjalainoja kaikkiaan	Kirjalainoja lainauspäivää kohden
Pääkirjasto	356	361 127	1 014	355	365 139	1 029
Sivukirjasto:						
Kallion	356	231 479	650	355	233 179	657
Töölön	278	85 477	307	341	89 748	263
Vallilan	356	82 542	232	355	84 521	238
Käpylän	356	63 176	177	355	62 516	176
Pasilan	355	12 629	36	354	13 237	37
Eteläinen	356	38 472	108	355	39 181	110
Lauttasaaren	355	20 339	57	353	20 354	58
Munkkiniemen	351	26 507	76	354	27 686	78
Haagan	102	9 483	93	101	8 784	87
Pitäjänmäen	148	6 173	42	145	6 470	45
Oulunkylän	101	7 856	78	100	7 911	79
Pakilan	98	3 048	31	94	3 137	33
Malmin	351	25 034	71	350	22 048	63
Tapanilan	143	7 753	54	137	5 880	43
Puistolan	150	3 911	26	137	3 542	26
Vartiokylän	101	1 076	11	100	1 314	13
Herttoniemen	91	2 125	23	79	942	12
Kulosaaren	201	5 968	30	193	5 194	27
Sairaala-	301	36 993	123	298	38 141	128
Palokunnan	75	1 140	15	—	—	—
Yhteensä	—	1 032 308	3 254	—	1 038 924	3 202

Suurin määrä päivässä annettuja kirjalainoja oli 5 143 oltuaan v. 1947 6 090.

Kaunokirjallisuuden ja tietokirjallisuuden välinen suhde selviää seuraavasta taulukosta, jossa myöskin on otettu huomioon aikuisille sekä lapsille ja nuorisolle annettujen lainain välinen ero:

Lainauspaikka	Aikuisten kirjalainat						Lasten ja nuorison kirjalainat						Kirjalainat kaikkiaan					
	Kauno- kirjallisuus		Tieto- kirjallisuus		Yh- teensä	Kauno- kirjallisuus		Tieto- kirjallisuus		Yh- teensä	Kauno- kirjallisuus		Tieto- kirjallisuus		Yhteensä			
	Luku	%	Luku	%	Luku	Luku	%	Luku	%	Luku	Luku	%	Luku	%	Luku			
Pääkirjasto	176 188	59.0	122 560	41.0	298 748	44 781	71.8	17 598	28.2	62 379	220 969	61.2	140 158	38.8	361 127			
Sivukirjasto:																		
Kallion	104 874	64.8	57 356	35.4	162 230	54 144	78.2	15 105	21.8	69 249	159 018	68.7	72 461	31.3	231 479			
Töölön	42 071	69.2	18 764	30.8	60 835	21 100	85.6	3 542	14.4	24 642	63 171	73.9	22 306	26.1	85 477			
Vallilan	37 990	70.9	15 617	29.1	53 607	25 726	88.9	3 209	11.1	28 935	63 716	77.2	18 826	22.8	82 542			
Käpylän	25 899	69.8	11 192	30.2	37 091	23 215	89.0	2 870	11.0	26 085	49 114	77.7	14 062	22.3	63 176			
Pasilan	5 084	65.8	2 638	34.2	7 722	3 685	75.1	1 222	24.9	4 907	8 769	69.4	3 860	30.6	12 629			
Eteläinen	16 188	65.3	8 604	34.7	24 792	10 279	75.1	3 401	24.9	13 680	26 467	68.8	12 005	31.2	38 472			
Lauttasaaren	9 483	66.3	4 829	33.7	14 312	6 027	100.0	—	—	6 027	15 510	76.3	4 829	23.7	20 339			
Munkkiniemen	12 364	72.9	4 600	27.1	16 964	8 811	92.3	732	7.7	9 543	21 175	79.9	5 332	20.1	26 507			
Haagan	3 771	77.6	1 088	22.4	4 859	4 077	88.2	547	11.8	4 624	7 848	82.8	1 635	17.2	9 483			
Pitäjänmäen	2 071	76.0	653	24.0	2 724	3 265	94.7	184	5.3	3 449	5 336	86.4	837	13.6	6 173			
Oulunkylän	3 005	80.4	734	19.6	3 739	3 821	92.8	296	7.2	4 117	6 826	86.9	1 030	13.1	7 856			
Pakilan	1 038	76.0	327	24.0	1 365	1 619	96.2	64	3.8	1 683	2 657	87.2	391	12.8	3 048			
Malmin	8 431	70.1	3 592	29.9	12 023	12 065	92.7	946	7.3	13 011	20 496	81.9	4 538	18.1	25 034			
Tapanilan	2 580	70.2	1 096	29.8	3 676	3 921	96.2	156	3.8	4 077	6 501	83.9	1 252	16.1	7 753			
Puistolän	1 303	71.2	527	28.8	1 830	2 038	97.9	43	2.1	2 081	3 341	85.4	570	14.6	3 911			
Vartiokylän	318	61.0	203	39.0	521	506	91.2	49	8.8	555	824	76.6	252	23.4	1 076			
Herttoniemen	630	75.6	203	24.4	833	1 200	92.9	92	7.1	1 292	1 830	86.1	295	13.9	2 125			
Kulosaaren	2 462	74.1	860	25.9	3 322	2 413	91.2	233	8.8	2 646	4 875	81.7	1 093	18.3	5 968			
Sairaala-	18 735	54.2	15 819	45.8	34 554	2 142	87.8	297	12.2	2 439	20 877	56.4	16 116	43.6	36 993			
Palokunnan	469	41.1	671	58.9	1 140	—	—	—	—	—	469	41.1	671	58.9	1 140			
Yhteensä	474 954	63.6	271 933	36.4	746 887	234 835	82.3	50 586	17.7	285 421	709 789	68.8	322 519	31.2	1 032 308			

Aikuisten sekä lasten ja nuorison suhteellinen osuus lainausliikkeeseen oli eri lainauspaikoilla seuraava:

Lainauspaikka	Aikuisten kirjalainat, %	Lasten ja nuorison kirjalainat, %	Lainauspaikka	Aikuisten kirjalainat, %	Lasten ja nuorison kirjalainat, %
Pääkirjasto	82.7	17.3	Oulunkylän	47.6	52.4
Sivukirjasto:			Pakilan	44.8	55.2
Kallion	70.1	29.9	Malmin	48.0	52.0
Töölön	71.2	28.8	Tapanilan	47.4	52.6
Vallilan	64.9	35.1	Puistolän	46.8	53.2
Käpylän	58.7	41.3	Vartiokylän	48.4	51.6
Pasilan	61.1	38.9	Herttoniemen	39.2	60.8
Eteläinen	64.4	35.6	Kulosaaren	55.7	44.3
Lauttasaaren	70.4	29.6	Sairaala-	93.4	6.6
Munkkiniemen	64.0	36.0	Palokunnan	100.0	—
Haagan	51.2	48.8			
Pitäjänmäen	44.1	55.9	Yhteensä	72.4	27.6

V. 1947 lainattiin kaikkiaan 710 724 nidosta eli 68.4 % kaunokirjallisuutta sekä 328 200 nidosta eli 31.6 % tietokirjallisuutta. Aikuisten sekä lasten ja nuorison kesken kirjallisuus jakaantuivat siten, että edellisille lainattiin 765 784 nidosta eli 73.8 % ja jälkimmäisille 273 140 nidosta eli 26.2 %. Lainatun kaunokirjallisuuden ja tietokirjallisuuden välinen suhde muuttui siis kertomusvuonna jonkin verran jälkimmäisen eduksi. Kun otetaan

huomioon, että romaani luetaan muutamassa päivässä, kun sen sijaan tietokirjan lukemiseen menee viikkoja ja sitä luetaan kertaillekin, ei tämä prosenttiluku tietenkään ilmaise tieto- ja kaunokirjallisuuden harrastuksen välistä todellista suhdetta.

Erikielisen kirjallisuuden lainausta valaisee seuraava taulukko:

Lainauspaikka	Suomenkielinen kirjallisuus		Skandinaavinen kirjallisuus		Muunkielinen kirjallisuus		Kirjalainat kaikkiaan	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Pääkirjasto	208 547	57.7	130 730	36.2	21 850	6.1	361 127	35.0
Sivukirjasto:								
Kallion	206 606	89.3	24 359	10.5	514	0.2	231 479	22.4
Töölön	57 477	67.3	26 814	31.4	1 186	1.4	85 477	8.3
Vallilan	67 177	81.4	15 081	18.3	284	0.3	82 542	8.0
Käpylän	49 882	78.9	12 749	20.2	545	0.9	63 176	6.1
Pasilan	10 175	80.6	2 454	19.4	—	—	12 629	1.2
Eteläinen	27 260	70.9	11 208	29.1	4	0.0	38 472	3.7
Lauttasaaren	14 686	72.2	5 486	27.0	167	0.8	20 339	2.0
Munkkiniemen	18 321	69.1	7 888	29.8	298	1.1	26 507	2.6
Haagan	6 946	73.2	2 520	26.6	17	0.2	9 483	0.9
Pitäjänmäen	4 258	69.0	1 915	31.0	—	—	6 173	0.6
Oulunkylän	6 752	85.0	1 104	14.1	—	—	7 856	0.8
Pakilan	2 897	95.0	151	5.0	—	—	3 048	0.3
Malmin	22 468	89.7	2 566	10.3	—	—	25 034	2.4
Tapanilan	6 927	89.3	826	10.7	—	—	7 753	0.7
Puistolan	3 844	98.3	67	1.7	—	—	3 911	0.4
Vartiokylän	1 055	98.0	21	2.0	—	—	1 076	0.1
Herttoniemen	1 487	70.0	638	30.0	—	—	2 125	0.2
Kulosaaren	2 253	37.7	3 657	61.3	58	1.0	5 968	0.6
Sairaala-	28 965	78.3	7 550	20.4	478	1.3	36 993	3.6
Palokunnan	946	83.0	187	16.4	7	0.6	1 140	0.1
Yhteensä	748 929	72.6	257 971	25.0	25 408	2.5	1 032 308	100.0

Kaikilta lainausosastoilta lainattiin v. 1947 suomenkielistä kirjallisuutta 767 102 nidosta eli 73.9 %, skandinaavista kirjallisuutta 246 515 nidosta eli 23.7 % ja muunkielistä kirjallisuutta 25 307 nidosta eli 2.4 %.

Kirjavaraston eri kirjallisuusluokista lainattujen nidosten luku ilmenee seuraavasta yhdistelmästä:

Kirjallisuusluokka	Kirjalainoja	
	Kaikkiaan	%
000. Ensyklopedia.....	14 526	1.4
100. Filosofia, kulttuurihistoria, kasvatustiede	20 512	2.0
200. Uskonnot, mytologia	11 711	1.1
300. Yhteiskuntatieto	15 072	1.5
400. Maantiede, matkat, kansatiede	56 291	5.4
500. Matematiikka, luonnontieteet	31 311	3.0
600. Lääketiede, tekniikka, talous	42 280	4.1
700. Taide, liikuntakasvatus	35 226	3.4
800. Kirjallisuudenhistoria, kielitiede	32 824	3.2
900. Historia, elämäkerrat, sukututkimus	62 766	6.1
0—9. Kaunokirjallisuus	709 789	68.8
Yhteensä	1 032 308	100.0

Lainaaajat. Kotilainoja sai kaikkiaan 58 764 henkilöä, joista uusia lainaajia oli 15 590. Suomenkielisiä lainaajia oli 46 444, ruotsinkielisiä 12 172 ja muunkielisiä 148, aikuisia oli 47 543 sekä lapsia ja nuorisoa 11 221. V. 1947 oli lainaajien lukumäärä 58 373, josta 45 759:llä eli 78.4 %:lla oli äidinkielenä suomi, 12 487:llä eli 21.4 %:lla ruotsi ja 127:llä eli 0.2 %:lla jokin muu kieli. Vastaavat kertomusvuotta koskevat prosenttiluvut

ovat 79.0, 20.7 ja 0.3. Suomenkielisten lainaajien lukumäärän prosenttiluku lisääntyi siis 0.6 ja muunkielisten 0.1 ruotsinkielisten suhteellisesti vähentyessä saman verran. Aikuisten ja nuorten lainaajien suhdeluku muuttui nuorten eduksi; aikuisten prosenttiluku 80.9 (81.2 v. 1947) ja nuorten 19.1 (18.8 v. 1947). Miesten ja naisten suhdeluku muuttui naisten eduksi; miesten prosenttiluku 44.8 (45.2 v. 1947) ja naisten 55.2 (54.8 v. 1947). Nuorista lainaajista oli 56.6 (56.5 v. 1947) poikia ja 43.4 (43.5 v. 1947) tyttöjä.

Lukusalit. Pääkirjaston opintosali oli avoinna 362 päivänä, yleinen lukusali 362 päivänä, sanomalehtisali 362 päivänä ja lasten lukusali 362 päivänä. Kallion sivukirjastossa olivat aikuisten lukusali ja lasten lukusali avoinna 362 päivänä, sanomalehtisali 362 päivänä. Töölön sivukirjastossa oli sanomalehtisali avoinna 362 päivänä ja lasten lukusali 278 päivänä. Vastaavat aukiolopäivät olivat Vallilassa 356, Käpylässä 362 ja 180, Pasilassa 362 sekä Eteläisessä sivukirjastossa 362.

Lukusalikäyntien lukumäärä v. 1948 ja 1947 käy ilmi seuraavasta taulukosta:

Kirjasto	Opintosali		Aikuisten lukusalit		Sanomalehtisalit		Lasten lukusalit		Käyntejä			
									kaikkiaan		päivää kohden	
	1948	1947	1948	1947	1948	1947	1948	1947	1948	1947	1948	1947
Pääkirjasto ..	44 532	44 778	50 570	43 743	147 550	147 527	37 456	32 985	280 108	269 033	774	749
Sivukirjasto:												
Kallion	—	—	45 881	38 880	177 320	146 416	69 615	58 375	292 816	243 671	809	674
Töölön	—	—	—	—	38 918	31 803	28 107	18 158	67 025	49 961	209	159
Vallilan ...	—	—	—	24 136	38 454	31 634	23 537	27 722	61 991	83 492	174	235
Käpylän ...	—	—	—	—	66 868	65 134	2 596	8 226	69 464	73 360	199	203
Pasilan	—	—	—	—	15 103	11 542	9 456	7 633	24 559	19 175	68	53
Eteläinen ..	—	—	—	—	56 030	47 505	6 226	6 552	62 256	54 057	172	149
	44 532	44 778	96 451	106 759	540 243	481 561	176 993	159 651	858 219	792 749	2 405	2 222

Vuoden kuluessa ilmestyneitä aikakaus- ja sanomalehtiä oli yleisön käytettävänä seuraava määrä:

	Aikakauslehtiä		Sanomalehtiä			Aikakauslehtiä		Sanomalehtiä	
	luku	kpl	luku	kpl		luku	kpl	luku	kpl
Pääkirjasto	394	481	67	103	Haagan	24	24	—	—
Sivukirjasto:					Pitäjänmäen	12	12	—	—
Kallion	214	259	38	55	Oulunkylän	17	17	—	—
Töölön	180	193	27	34	Pakilan	15	15	—	—
Vallilan	104	119	25	43	Malmin	57	57	2	2
Käpylän	120	146	26	33	Tapanilan	16	16	1	1
Pasilan	63	68	17	17	Puistolan	14	14	—	—
Eteläinen ...	84	94	18	34	Vartiokylän ...	15	15	—	—
Lauttasaaren	28	28	—	—	Herttoniemen ..	16	16	—	—
Munkkiniemen	39	39	—	—	Kulosaaren.....	30	30	—	—

Opintokerhot. Jotta kirjasto voisi mahdollisimman tehokkaasti toteuttaa tehtävänsä, sivistyksen levittämistä kaikille, on kirjaston yhteydessä toiminut opintokerhoja. Näiden tarkoituksena on yhteisopiskelun kautta saattaa kirjaston virkailijat ja käyttäjät lähempään kosketukseen keskenään ja samalla antaa virikkeitä ja tukea kirjastonkäyttäjien sivistyspyrkimyksille.

V:n 1948 aikana olivat toiminnassa seuraavat opintokerhot: pääkirjastossa filosofian, matematiikan, englanninkielen ja -kulttuurin sekä esperanton kerhot, Kallion sivukirjastossa kirjallisuuskerho ja psykologinen kerho, Töölön sivukirjastossa nuorisokerho, Käpylän sivukirjastossa filosofian kerho ja Malmin sivukirjastossa kirjallisuuskerho.

F i l o s o f i a n k e r h o n puheenjohtajana toimi dosentti U. Saarnio. Kerhossa oli kaikkiaan 217 jäsentä ja se kokoontui joka toinen viikko jatkuvasti koko vuoden ajan.

Kokouksissa oli läsnä keskimäärin 43 jäsentä. Kerhossa pidettiin seuraavat esitelmät: ylioppilas A. Ahola aiheesta Poliitiikka, mitä se on ja mitä se ei ole, elokuun 5 p:nä; ylioppilas L. Hildén aiheista Buddhismi ja logiikka syyskuun 16 p:nä ja Buddhismi ja etiikka syyskuun 30 p:nä; opettaja J. Hoyland aiheesta About the world government elokuun 19 p:nä; ylioppilas N. Kaila Bertrand Russelistä huhtikuun 29 p:nä, Albert Einsteinistä elokuun 12 p:nä ja Szondin kohtaloanalyysistä marraskuun 25 p:nä; ylioppilas R. Kauppi Gödelin probleemasta huhtikuun 8 p:nä, aiheesta Mitä on tiede? kesäkuun 10 ja 17 p:nä, aiheesta Ajatuksia ajatuksista heinäkuun 22 p:nä, aiheesta Vaikutelmia kansainvälisestä filosofian kongressista Amsterdamissa syyskuun 2 p:nä; filosofian maisteri P. Poukka aiheesta Kansantaloustiede, mitä se on ja mitä se ei ole, toukokuun 27 p:nä; dosentti U. Saarnio Relatiiviteoriasta heinäkuun 7 p:nä, Yogasta autogenisena harjoitteluna lokakuun 14 p:nä ja aiheesta Onko tieteellinen maailmankatsomus mahdollinen? joulukuun 9 p:nä; filosofian maisteri T. Telakivi aiheista Päättyvä ajatuskalkkyyllisissä tammikuun 8 ja 22 ja helmikuun 5 p:nä, Skitsofreniasta maaliskuun 18 p:nä sekä aiheesta Tieteellinen maailmankatsomus ja logiikka toukokuun 15 p:nä; ylioppilas L. Valve Sielullisista sairastiloista marraskuun 11 p:nä; ja ylioppilas O. Wiio Kansainvälisestä kielestä helmikuun 19 ja maaliskuun 4 p:nä sekä Valtiotieteoriasta lokakuun 28 p:nä.

Esitelmiä seuranneissa keskusteluissa pyrittiin yksityiskohtaisemmin ja monipuolisemmin selvittämään käsiteltäviä kysymyksiä. Toukokuun 15 p:nä vieraili kerhon kokouksessa filosofinen opintokerho Tampereelta. Vieraiden kanssa tehtiin toukokuun 16 p:nä retki Seurasaareen ja sen jälkeen järjestettiin illanvietto kerhohuoneessa. Seuraavana päivänä tehtiin vielä yhteinen retki Oulunkylän kirjastoon, jossa ylioppilas R. Kauppi piti esitelmän Epiktetoksesta. Heinäkuun 24—26 p:nä kerho vuorostaan oli Tampereella mainitun opintokerhon vieraana. Täällä piti dosentti U. Saarnio esitelmät Joukko-opista ja Logiikan merkityksestä maailmankatsomuksessa ja ylioppilas R. Kauppi Gödelin probleemasta.

Joulukuun 12 p:nä vietettiin joulujuhla, jonka ohjelma oli sävyllään filosofinen. Ohjelmasta mainittakoon kuorolaulu, jota esitti kerholaisista muodostettu kuoro rouva C. Saarnion johdolla, vuorokeskustelu Joulupukki-paradoksista ja kerholaisten suunnittelema ja esittämä kuvaelmasarja filosofian historiasta. Kerholehti Symposium ilmestyi helluntaiksi ja jouluksi monistettuna numerona.

M a t e m a t i i k a n kerhon johtajana toimi dosentti U. Saarnio. Kerho kokoontui joka toinen viikko ja siinä oli 93 jäsentä, joista kokouksissa oli läsnä kerrallaan keskimäärin 22. Kokouksissa pidettiin seuraavat esitelmät: ylioppilas A. Ahola Analyttisestä geometriasta tammikuun 15 p:nä ja Topologiasta joulukuun 30 p:nä, ylioppilas R. Kauppi Matematiikan filosofian ongelmista tammikuun 29 p:nä ja helmikuun 12 p:nä, ylioppilas R. Kauppi aiheesta Matematiikka ja logiikka huhtikuun 15 p:nä, sekä dosentti U. Saarnio Joukko-opista helmikuun 26, maaliskuun 11, huhtikuun 1 ja 22, toukokuun 20 ja kesäkuun 3 p:nä, Äärettömän käsitteestä heinäkuun 1, 15 ja 29 p:nä, Transfinitiivisistä kardinaaliluvuista elokuun 26 ja syyskuun 9 p:nä, Järjestyksen käsitteestä syyskuun 23 ja lokakuun 7 p:nä, Hyvinjärjestetyistä joukoista lokakuun 21 p:nä, Tiheistä joukoista marraskuun 4 p:nä, Järjestystyyppien ominaisuuksista marraskuun 18 ja joulukuun 2 p:nä ja Äärettömän analyysistä joulukuun 16 p:nä. Keskusteluissa selvitettiin matemaattisia käsitteitä sekä matematiikan opiskeluun ja matematiikan kulttuurimerkitykseen liittyviä kysymyksiä. Joka viikko kokoontui ylioppilas R. Kaupin johdolla matematiikan harjoituskerho, jossa luettiin E. Lindelöfin oppikirjaa Johdatus korkeampaan analyysiin. Harjoituskerhossa oli 27 jäsentä.

E n g l a n n i n kielen ja kulttuurin kerho kokoontui v:n 1948 aikana 28 kertaa filosofian kandidaatti I. Siveniuksen johdolla. Kerhossa oli 15 jäsentä. Opiskelun pohjana käytettiin kuten edellisenäkin vuonna E. Phillips Oppenheimin teosta *The Amazing Queat of Mr. Ernst Bliss*.

E s p e r a n t o kerhon johtajana toimi filosofian maisteri V. Setälä. Kerho käsiteli kevätkaudella Selma Lagerlöfin Karoliinin sormuksen esperantokäännöstä ja syyslukukaudella professori E. Privat'n kirjoittamaa esperanton historiaa. Kerho oli kirjenvaihdossa eräiden ulkomaisten kerhojen kanssa, joista Tshekkoslovakiassa (Teplicessä) toimiva oli kerhon kanssa vilkkaimmassa vuorovaikutuksessa. Kirjeissä kosketeltiin ajankohtaisia kulttuuri- ja poliittisia kysymyksiä.

Kallion sivukirjastossa toimi kevätkaudella kirjallisuuskerho, syyskaudella vuorotellen kirjallisuus- ja psykologinen kerho. Edellistä johti sivukirjastonhoitaja M. Kanninen, jälkimmäistä kirjastoamanuussi A. Olamaa. Osanottajia oli kirjallisuuskerhossa keskimäärin 14 henkilöä, psykologisessa kerhossa 17 henkilöä. Kerhossa pidettiin seuraavat esitelmät: filosofian maisteri R. Engman-Enari Franz Kafkasta marraskuun 17 p:nä; ylioppilas R. Heinonen F. E. Sillanpäästä luonnon ja ihmisten kuvaajana syyskuun 22 p:nä; filosofian maisteri H. Helansaari aiheesta Kaj Munk, pappi ja näytelmäkirjailija tammikuun 23 p:nä; filosofian maisteri H. Kanerva aiheesta Estynyt ihminen (Schultz-Hencken teoksen »Der gehemnte Mensch» pohjalla) helmikuun 13 p:nä; filosofian maisteri M. Kanninen aiheesta Edgar Lee Masters'in Spoon River antologia lokakuun 20 p:nä; ylioppilas V. Lumme Viime vuosien runosadosta toukokuun 14 p:nä; filosofian maisteri A. Olamaa aiheesta Katsaus psykologian tärkeimpiin tutkimusaloihin lokakuun 6 p:nä, Ihmisen sielunelämästä perinnöllisyystutkimuksen valossa marraskuun 3 p:nä ja aiheesta Katsaus tärkeimpiin typologisiin järjestelmiin joulukuun 1 p:nä; rouva A. Pettersson André Gidestä huhtikuun 2 p:nä; sekä ylioppilas K. Salonen O. Siippaisesta työläisopiskelijan kuvaajana maaliskuun 5 p:nä.

Sitäpaitsi järjestettiin kirjastossa joulukuun 15 p:nä kirjaesittelytilaisuus yleisölle, jolloin filosofian maisteri V. Suomi selosti kuluvan vuoden kotimaisia kaunokirjallisuustuutuksia ja kirjastonhoitaja M. Kanninen vuoden aikana ilmestyneitä tietokirjoja.

Töölön sivukirjaston nuorten kerho kokoontui kevätkaudella 15 kertaa. Osanottajamäärä oli aluksi keskimäärin 10, mutta kohosi myöhemmin n. 15:een. Kerhon johtajana toimi ylioppilas W. Harms. Tammikuun 16 p:nä ylioppilas W. Harms puhui kerhon tarkoituksesta, tammikuun 23 p:nä suunniteltiin yhteisesti kerhotoiminnan pääpiirteet ja tammikuun 30 p:nä keskusteltiin opiskelusta ylioppilas W. Harmsin alustuksen pohjalla. Helmikuun 6 p:nä oli nuorten järjestämä tietokilpailu ja helmikuun 13 p:nä ylioppilas W. Harms alusti keskustelun opiskelusta ja tietokilpailuista. Helmikuun 20 ja 27 p:nä, maaliskuun 19 ja huhtikuun 2 p:nä opiskeltiin englanninkielen alkeita, joka opiskelu kuitenkin keskeytyi koululukujen vuoksi. Huhtikuun 9 p:nä tehtiin jälleen kerhon toimintaa koskevia suunnitelmia ja valittiin toimihenkilöitä. Huhtikuun 16 p:nä ylioppilas W. Harms piti esitelmän aurinkokunnasta. Seuraavissa kokouksissa, huhtikuun 23, toukokuun 14, 21 ja 28 p:nä kerhon jäsenet järjestivät erilaisia tietoleikkejä. Lisäksi erikerroilla keskusteltiin vilkkaasti kerholaisten harrastuspiiriin kuuluvista kysymyksistä.

Käpylän sivukirjaston filosofinen kerho järjesti vuoden kuluessa 17 keskustelutilaisuutta. Kerhon puheenjohtajana toimi ylioppilas S. Sivenius. Kokouksissa esitettiin seuraavat alustukset: varatuomari M. Harmaja Vedantafilosofiasta joulukuun 13 p:nä; ylioppilas L. Heikkilä Estetiikan teoriasta lokakuun 18 p:nä ja nykyajan taiteesta marraskuun 15 p:nä; insinööri T. Ketonen Tieteellisestä maailmankatsomuksesta syyskuun 20 p:nä; filosofian maisteri P. Poukka Anshionmukaisesta arvostuksesta huhtikuun 19 p:nä, Ihmisen edusta toukokuun 31 p:nä ja Talouden käsitteestä marraskuun 1 p:nä; dosentti U. Saarnio Rauhasta tammikuun 12 p:nä ja Logiikan hengestä lokakuun 4 p:nä; ylioppilas S. Sivenius Alarelatioiden asemasta käsiteanalyysissa tammikuun 26 p:nä, Kinos-Saarnion ylinumeroituvasta hyvinjärjestyksestä huhtikuun 1 p:nä, Krishnamurtista toukokuun 3 p:nä ja Lukujärjestelmän ideasta syyskuun 6 p:nä; sähkötekniikko U. Takala Ihmistuntemuksen teoriasta toukokuun 17 p:nä ja Onnentaloudesta marraskuun 29 p:nä; filosofian maisteri T. Telakivi Luonnontieteellisestä maailmankuvasta helmikuun 9 ja 23 p:nä ja Skitsofreniasta maaliskuun 22 p:nä; sekä ylioppilas O. Wiio Maailmankielestä maaliskuun 8 p:nä. Kokouksissa oli läsnä keskimäärin 14 jäsentä.

Malmmin sivukirjaston opintokerhon johtajana toimi kirjastonhoitaja A. Talvela. Kerholla oli kevätkaudella 8 opintokokousta ja vuosikokous, syyskaudella syyskokous ja 9 opintokokousta. Jäseniä oli kevätkaudella 8, syyskaudella 9. Kevätkaudella jatkettiin syksyllä 1947 aloitettua Johannes Linnankosken elämään ja teoksiin tutustumista; oppikirjana oli A. Anttilan kirjoittama Vihtori Peltonen—Johannes Linnankoski. Syyskaudella oli opiskeluaineena Juhani Ahon elämä ja tuotanto. Oppikirjana käytettiin I. Havun teosta Juhani Aho. Opiskelua jatketaan kevätkaudella 1949.

Tulot. Kirjaston tulot nousivat 1 353 963 mk:aan oltuaan v. 1947 840 479: 50 mk. Pääkirjaston ja eri sivukirjastojen keskeinen tulojen jakaantuminen selviää seuraavasta yhdistelmästä:

Lainauspaikka	Sakkoja mk	Erääntyneitä vakuutuksia, mk	Sekalaisia tuloja, mk	Yhteensä, mk
Pääkirjasto	665 164	16 810	41 612	723 586
Sivukirjasto:				
Kallion	217 647	5 620	9 494	232 761
Töölön	103 517	650	5 165	109 332
Vallilan	69 695	50	3 809	73 554
Käpylän	53 713	200	2 581	56 494
Pasilan	8 326	—	4 123	12 449
Eteläinen	40 086	600	2 949	43 635
Lauttasaaren	22 735	—	26	22 761
Munkkiniemen	17 654	—	—	17 654
Haagan	9 206	—	269	9 475
Pitäjänmäen	1 654	—	—	1 654
Oulunkylän	5 284	—	—	5 284
Pakilan	2 192	—	—	2 192
Malmin	20 824	—	1 443	22 267
Tapanilan	5 549	—	—	5 549
Puistolan	2 389	—	—	2 389
Vartiokylän	502	—	—	502
Herttoniemen	2 561	—	120	2 681
Kulosaaren	9 449	—	295	9 744
Yhteensä	1 258 147	23 930	71 886	1 353 963

Eri kuukausien kesken tulot jakaantuivat seuraavasti:

	mk		mk		mk
Tammikuu	99 168	Toukokuu	92 249	Syyskuu	167 855
Helmikuu	60 109	Kesäkuu	66 267	Lokakuu	193 536
Maaliskuu	76 484	Heinäkuu	63 269	Marraskuu.....	187 937
Huhtikuu	78 434	Elokuu	57 970	Joulukuu	210 685
				Yhteensä	1 353 963

Menot ¹⁾). V:n 1948 talousarvioon oli kaupunginkirjaston menoja varten merkitty 31 976 250 mk, johon vuoden aikana myönnettiin lisämäärärahoja 10 780 982 mk, joten käytettävissä oli 42 757 232 mk. Todelliset menot nousivat 46 971 277 mk:aan jakaantuen seuraaviin menoeriin:

Menoerä	Määräraha, mk	Menot tilien mukaan, mk	Määrärahan säätö (+) tai ylitys (—), mk
Palkat, palkkiot ja sairasapu	²⁾ 28 721 830	30 167 035	— 1 445 205
Vuokrat	³⁾ 1 152 239	1 128 892	+ 23 347
Lämpö	1 413 500	928 829	+ 484 671
Valaistus	⁴⁾ 385 000	363 121	+ 21 879
Siivous	⁵⁾ 230 000	266 997	— 36 997
Vedenkulutus	⁶⁾ 8 000	7 366	+ 634
Puhtaanapito	62 743	57 133	+ 5 610
Kalusto	2 450 000	2 655 156	— 205 156
Painatuskulut	⁷⁾ 373 920	373 920	—
Tarverahat	160 000	228 946	— 68 946
Kirjallisuus	7 800 000	⁸⁾ 10 793 882	— 2 993 882
Yhteensä	42 757 232	46 971 277	— 4 214 045

¹⁾ Tähän eivät sisälly kirjastorakennusten kunnossapidosta ja palovakuutuksista aiheutuneet kulut. — ²⁾ Tähän sisältyy lisämäärärahoja 10 550 595 mk. — ³⁾ S:n 52 967 mk. — ⁴⁾ S:n 50 000 mk. — ⁵⁾ S:n 50 000 mk. — ⁶⁾ S:n 3 500 mk. — ⁷⁾ S:n 73 920 mk. — ⁸⁾ Kirjallisuuden hankkimiseen käytettiin 4 827 892 mk ja sidontaan 5 965 990 mk.

Kaupungin avustamat yhdistykset

Kaupunginhallitukselta avustusta saaneiden Kirjoja sokeille ja Brage nimisten yhdistysten sekä Suomen työväen arkiston ja Kasvatusopillisen kirjaston ja lukusalin apurahojen käyttö oli kirjastolautakunnan valvonnan alainen.
